

Філософія вдосконалення людини: pro et contra

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У даній статті автор аналізує філософський сенс природи людини в концепціях трансгуманізму та біоконсерватизму, загрози і виклики, шалено внесені стрімким розвитком науки і технології. Гострі проблеми сутності людини та меж, за які може/не може заходити наука. Акцент зроблено на сучасних інтерпретаціях людської природи, що не мають аналогів в історії науки, методології, філософії. Показано, які тенденції присутні у світовій практиці і як вони впливають на філософію людини.

Ключові слова

природа людини, права людини, трансгуманізм, біоконсерватизм, свобода, технологія

Abstract

In this article the author analyzes the major trends transforming modern society. The human nature in the concepts of transhumanism and bio-conservatism is explored. It is shown which tendencies are present in the world practice and how they affect the philosophy of man.

Keywords

human nature, human rights, freedom, transhuman, biotechnology, technology

Тлумачення філософського сенсу природи людини представлені в концепціях біоконсерваторів та трансгуманістів. Біоконсерватизм обстоює позицію, до якої людській природі загрожують технології вдосконалення й покращення людського потенціалу. Трансгуманізм стверджує, що людська природа може бути досліджена лише завдяки прикладним наукам та суто раціональним методам. Дебати навколо природи людини, сконцентровані в полеміці трансгуманістів та біоконсерваторів, мають переважно етичний характер, але мають глибокі інтерпретації в питанні людської природи, свободи та людської гідності, які, на думку біоконсерваторів, специфічні для людей. Трансгуманісти зауважують, що людину можливо вивчати і розуміти суто

науковими дослідженнями. Без того аби звертатися до філософсько-етичних аспектів та концепцій.

Сучасні дебати про вдосконалення людини в значній мірі базуються на концепції природи людської натури: чи може вплинути на неї поліпшення, чи коректно говорити про нормативну цінність людини, якою має бути практика, що впливає на цей процес. На думку Бьюкенена [1], дослідження, що містять заперечення проти поліпшення людської натури, мають дві основні позиції. Перша проблема: поліпшення може змінити або зруйнувати людську природу. І друга: якщо поліпшення змінює або руйнує людську природу, це може вплинути на здатність етичних норм регулювати розуміння природи як такої: саме тому, що етика цих стосунків і визначається нашою природою.

Подібні заклики утримувати людську природу в нормативних рамцях побіжно надають їй нормативної цінності, тому що вона перетворюється на те, що є лише за умови захисту від «обезлюдненої» практики. Відповідно до думки Бьюкенена, ці заклики до збереження людської природи не дають переконливої основи для аргументації проти поліпшення: щодо першої проблеми, то гарні та погані характеристики перетворюються на частину людської природи як такої. Якщо корегувати «погані», то це зовсім не свідчить про безпеку «гарних». Щодо другої проблеми, Бьюкенен стверджує, що спосіб, за яким оцінюється добро, не залежить від людської природи зовсім. Ми можемо зробити послідовні судження про дефектні аспекти людської натури, а якщо вони були знищені, то це не може впливати на наші здібності [2], робити висновки про те, що добре, а що погано. Висновок Бьюкенена полягає в тому, що дебати про поліпшення людини були б набагато пліднішими, якби відбувались без того аби ґрунтуватись на концепції людської природи. В дослідженнях адептів такої позиції знаходимо висновки: оскільки жодні уявлення про людську природу, що суміщаються з біологією, не свідчать про етичні регулятори в суперечках про вдосконалення природи людини, то маємо ігнорувати концепцію людської природи та залишити ідею про можливість поліпшення її. Відповідно до філософської позиції трансгуманізму, трансформація людини та вплив на її природу можливий за умови широкого розповсюдження складних технологій [3], що значно підвищують інтелект та вдосконалюють фізіологію людини.

Біоконсерватори, навпаки, скептично ставляться до радикальних технологічних змін людини та впливу на неї за допомогою прикладної науки, ба технології. Цей напрямок характеризується переконаннями в тому, що технології зашкодять людській гідності. Вони чинять опір трансгуманістичним тенденціям, заперечують генетичні модифікації людини, «сильний» штучний інтелект та технологічну сингулярність. Багато хто з прихильників такої концепції заперечують втручання в життя людини з наміром її продовження тощо.

Френсіс Фукуяма стверджує, що усвідомлене обговорення прав людини має ґрунтуватись на розумінні людських цілей, що самі опираються на концепцію людської природи та людської гідності. Саме тому біотехнологія, спрямована на людську природу, вплине на дискурс цінностей та політичну ангажованість. Його аргументи спрямовані на послідовний захист теорії прав людини, що має засадничі природні основи. У відповідь на ідею, що моральні зобов'язання не можуть бути трансльовані з природного світу (так звана натуралістична помилка), Фукуяма демонструє ідею, що люди зазвичай використовують емоції задля розподілу пріоритетів. Наприклад, страх насильницької смерті породжує основне право на життя, яке вважається цінністю, вищою за свободу віросповідання. Він вважає, що цінності уможливають колективні дії. Люди схильні до того, аби вважати цінності і норми загальноприйнятними. Соліпсично орієнтовані цінності, на його думку, руйнують цінності, відповідні цілям людей і призводять до нестабільного суспільства, в якому люди не можуть працювати разом задля загальних цілей [4]. Більше того: політична історія демонструє провал політичних режимів, які ігнорували межі людської природи. Фукуяма робить висновок, що повна поразка комунізму була викликана його ігноруванням природної схильності віддавати перевагу родинним зв'язкам та приватній власності.

ВИСНОВКИ

Сучасні дебати про вдосконалення людини в значній мірі базуються на концепції природи людської природи. Філософський сенс природи людини контраверсійно тлумачиться в концепціях біоконсерваторів та трансгуманістів. Біоконсерватизм вважає, що людській природі загрожують технології вдосконалення й покращення людського потенціалу. Трансгуманізм стверджує, що людину можна покращити шляхом технологічного вдосконалення. Питання людської природи має розглядатися крізь призму свободи та людської гідності, що власне, визначають людину.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ / REFERECES

1. Бьюкенен П. Смерть Запада. – М. : ООО Издательство АСТ, 2003, 444 с.
2. Бьюкенен П. На краю гибели = State of Emergency: The Third World Invasion and Conquest of America. – Мидгард, АСТ. М: Neoclassic. АСТ. 2008. – 352 с.

3. Siedensticker Bob. Futurehype: The Myth of Technology Change. Berett-Koehler, 2006.
4. Francis Fukuyama. Our posthuman future: consequence of the biotechnology revolution. New York: Farrar, Straus and Giroux. P. 130. 2002. 272 p.

Головащенко Ірина Олегівна — канд. філос. наук, доцент кафедри філософії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, Україна

Holovashenko Iryna — PhD, Assosiated professor of the Department of Philosophy, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : irolho@gmail.com